

Sofi
Oksanen
Puhdistus

SUOMI 100 VUOTTA

WSOY-KLASSIKOT

SOFI OKSANEN

Puhdistus

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

LUKIJOIDEN VALITSEMAT
12 KLASSIKKOJA -SARJAN TEOKSET

MIKA WALTARI *Sinuhe egyptiläinen*
TOVE JANSSON *Muumipappa ja meri*
VÄINÖ LINNA *Täällä Pohjantähden alla 1–3*
VÄINÖ LINNA *Tuntematon sotilas*
SOFI OKSANEN *Puhdistus*
VEIKKO HUOVINEN *Havukka-ahon ajattelija*
TUOMAS KYRÖ *Mielensäpahoittaja*
EDITH SÖDERGRAN *Runoja*
MINNA CANTH *Työmiehen vaimo*
ARTO PAASILINNA *Jäniksen vuosi*
JUHANI AHO *Rautatie*
TOVE JANSSON *Kesäkirja*

Paul-Eerik Rummon runot kokoelmasta
Läbettäjän osoite ja toisia runoja 1968–1972.
Suomennos Pirkko Huurto.
ARTIPICTURA 2005

Viron- ja venäjänkielisten tekstiosuuksien
suomennokset teoksen lopussa.

Tämä kirja on painettu Suomessa,
vuonna 1860 perustetussa Bookwellin kirjapainossa.

Teoksen ensimmäinen painos ilmestyi 2008.

Kannen maalaus (sekatekniikka) Anna Tuori
Teoksen valokuvaus Jussi Tiainen © Kuvasto 2017

Graafinen suunnittelu Martti Ruokonen
© Sofi Oksanen ja wsoy 2017

ISBN 978-951-0-42544-2

seinillä on korvat ja korvissa kauniit korvarenkaat

PAUL-EERIK RUMMO

Ensimmäinen osa

Kaikki on vastausta, tietäisipä vain kysymyksen

PAUL-EERIK RUMMO

TOUKOKUU 1949

Vapaan Viron puolesta!

ON YRITETTÄVÄ KIRJOITTA A muutama sananen, jotta järki pysyisi päässä eikä mieli murtuisi. Piilotan vihkoseni tänne komeron lattian alle. Niin että kukaan ei löydä sitä, vaikka minut löydettäisiinkin. Ei tämä ole miehelle tarkoitettua elämää. Ihminen tarvitsee ihmisen ja jonkun jolle puhua. Koetan tehdä paljon punneruksia, pitää huolta lihaksista, mutta en minä enää mies ole, vaan kuollut. Mies tekee talonsa työt, mutta minun talossani nainen, ja se on miehen häpeä.

Liide yrittää tulla koko ajan lähelle. Miksei se anna minun olla? Se haisee sipulille.

Mikä viivyyttää englantilaisia? Missä Amerikka? Kaikki on niin veitsenterällä eikä mikään ole varmaa.

Missä ovat minun tyttöni, Linda ja Ingel? Ikävä on isompi kuin saatan kestää.

HANS EERIKINPOIKA PEKK, *virolainen talonpoika*

1992, LÄNSI-VIRO

Kärpänen voittaa aina

ALIIDE TRUU TUIJOTTI kärpystä ja kärpänen tuijotti takaisin. Sen silmät pullottivat ja Aliidea etoi. Raato-kärpänen. Harvinaisen iso, äänekäs ja innokas munimaan. Se vaani pääsyä keittiöön ja hieroi siipiään ja jalkojaan kamarin verhossa kuin valmistautuen aterioimaan. Lihan perään se oli, lihan eikä minkään muun. Hillot ja kaikki muu purkitettu olivat turvassa, mutta se liha. Keittiön ovi oli kiinni. Kärpänen odotti. Se odotti, että Aliide kyllästyi jahtaamaan sitä kamarissa ja lähtisi, avaisi keittiön oven. Kärpäslätkä iskeytyi kamarin verhoon. Verho heilahti, pitsikukat rypistyivät ja talvineilikat vilahtivat lasin takana, mutta kärpänen karkasi ja laskeutui tepastelemaan ikkunalasille sopivasti Aliiden pään yläpuolelle. Malttia! Sitä Aliide tarvitsi nyt, jotta käsi pysyisi vakaana.

Kärpänen oli herättänyt Aliiden aamulla kävelemällä hänen otsarypyissään huolettomasti kuin maantiellä, ylimielisesti härnäten. Aliide oli viskannut peiton syrjään ja kiiruhtanut sulkemaan keittiön oven, josta kärpänen ei ollut vielä ymmärtänyt sujahtaa. Tyhmä se oli. Tyhmä ja ilkeä.

Aliiden käsi puristi lätkän sileäksi kulunutta puuvartta, ja hän huitaisi uudelleen. Lätkän halkeillut nahka osui

lasiin, lasi tärähti, nipistimet kilahtivat ja verholaudan takana verhoja pitelevä puuvillalanka notkahti, mutta kärpänen pakeni taas kuin pilkaton. Huolimatta siitä, että Aliide oli jo yli tunnin ajan yrittänyt saada kärpäsen hengiltä, se oli joka iskulla onnistunut voittamaan Aliiden, ja nyt se lensi katon tuntumassa rasvaisesti suristen. Inhottava, likaojassa kasvanut raatokärpänen. Hän saisi sen vielä. Hän lepäisi vähän, nitistäisi sen ja keskittyisi sitten radion kuunteluun ja säilömiseen. Vadelmat odottivat, ja tomaatit, mehevät, kypsät tomaatit. Tänä vuonna sato oli ollut poikkeuksellisen hyvä.

Aliide suoristi verhot. Sateinen piha niiskutti harmaana, pihakoivujen oksat vapisivat märkinä, lehdet saateen litistämänä, ruohot huojuivat ja niiden kärjistä tippui pisaroita. Ja niiden alla oli jotain. Jokin mytty. Aliide vetäytyi taaksepäin verhon suojiin. Hän kurkisti uudelleen ulos, veti pitsiverhoa eteensä, jotta häntä ei näkisi pihalta, ja pidätti henkeään. Silmät ohittivat kärpäsen tahrat lasissa, keskittyivät nurmelle salaman halkoman koivun eteen.

Mytty ei liikkunut eikä siinä ollut mitään muuta tunnistettavaa kuin koko. Naapurin Aino oli nähnyt kesällä saman koivun päällä valoilmion ollessaan matkalla Aliiden luo eikä ollut uskaltanut tulla perille asti, vaan pällannut kotiinsa ja soittanut Aliidelle, että oliko Aliidella kaikki kunnossa, oliko Aliiden pihalla käynyt ufo. Aliide ei ollut huomannut mitään epätavallista, mutta Aino oli ollut varma, että ufot olivat olleet Aliiden talon edessä, ihan kuten Meeliksenkin. Meelis ei sen jälkeen ollut mistään muusta puhunutkaan kuin ufoista. Mytty näytti kui-

tenkin olevan tästä maailmasta, se oli sateen tummuttama, se sopi maastoon, se oli ihmisen kokoinen. Ehkä joku kylän juopoista oli tullut sammumaan hänen pihalleen. Mutta eikö Aliide olisi kuullut, jos hänen ikkunoidensa alla olisi metakoitu? Aliiden korvat olivat yhä tarkat. Vanhan viinan hajun hän haistoi seinienkin lävitse. Naapurin ryyppyremmi oli vähän aikaa sitten ajellut hänen talonsa edestä traktorilla ja varastetulla bensinillä, ja sitä meteliä ei voinut olla huomaamatta. Muutaman kerran oli menty ojan kautta ja Aliiden aita miltei viety samalla. Täällä ei enää ollut kuin ufoja, vanhuksia ja lauma vajaapäisiä hulligaaneja. Naapurin Aino oli tullut useampaan otteeseen hänen luokseen yöksi, kun poikien meno oli äitynyt liian hurjaksi. Aino tiesi, että Aliide ei poikia pelännyt, vaan pistäisi niille tarpeen tullen vastaan.

Aliide laski isänsä tekemän kärpäslätkän pöydälle ja hiipi keittiön ovelle, tarttui ripaan, mutta muisti kärpäsen. Se oli hiljaa. Se odotti, että Aliide avaisi keittiön oven. Aliide palasi ikkunaan. Mytty oli yhä pihalla ja samassa asennossa kuin ennenkin. Se näytti ihmiseltä, hiukset erottuivat vaaleana ruohoa vasten. Oliko se edes elossa? Aliiden rinta oli jännittynyt, sydän kopsahteli pussissaan. Pitäisikö hänen mennä pihalle? Vai olisiko se typerää, varomatonta? Oliko mytty varkaiden syötti? Ei, ei voinut olla. Häntä ei ollut houkuteltu ikkunaan, kukaan ei ollut koputellut ulko-ovea. Ilman kärpystä hän ei olisi edes huomannut myttyä ennen kuin olisi mennyt ulos. Silti. Kärpänen oli hiljaa. Aliide livahti keittiöön sulkien oven sukkelasti perässään. Hän kuunteli. Jääkaapin äänekäs hurina häivytti navetan hiljaisuutta, jota tihkui keit-

tiöön ruokakonttorin kautta. Tuttua surinaa ei kuulunut, ehkä kärpänen oli jäänyt kamariin. Aliide teki tulen heliaan, täytti lämminvesikattilan ja napsautti radion päälle. Siellä puhuttiin presidentinvaaleista ja kohta tulisi se tärkeämpi, sää. Aliide halusi päästä päiväänsä kiinni, mutta keittiön ikkunasta näkyvä mytty häiritsi hänen silmäkulmaansa. Se näytti samanlaiselta kuin kamarista katsottuna ja yhä ihmisen muotoiselta eikä näyttänyt lähtevän itsestään minnekään. Aliide kävi sulkemassa radion ja palasi ikkunaan. Oli hiljaista, siihen tapaan kuin oli hiljaista myöhäissuvisena päivänä autioituvassa virolaisessa kylässä, naapurin kukko kiekui, ei muuta. Hiljaisuus sinä vuonna oli ihmeellistä, yhtaikaa odottavaa ja myrskynjälkeistä. Jotain samanlaista kuin Aliiden ikkunalasiin liimautuvan, pitkäksi kasvaneen heinän asennossa. Se oli märkää ja myykkää, levollista.

Aliide rapsutti kultahammastaan, hampaiden väliin oli jäänyt jotain. Hän tökki koloja kynnellään kuunnellessa samalla, mutta kuuli vain kyntensä raapivan luuta, ja yhtäkkiä se tuntui selkäpiissä. Hän lakkasi kaivelemasta hampaitaan ja keskittyi myttyyn. Ikkunalasin tahrat häiritsivät. Hän pyyhkäisi niitä sideharsorätillä, heitti rätin tiskivatiin, otti takin naulakosta ja pani päälleen, muisti käsilaukkunsa pöydällä ja nappasi sen käteensä, katsoi ympärilleen etsien sopivaa piiloa ja työnsi sen astiakaappiin. Kaapin päällä oli suomalainen deodoranttipullo. Hän pisti sen samaan piiloon ja asetti vielä kannen soke-rikon päälle, jonka sisältä pilkisti Imperial Leather -saippua. Vasta sen jälkeen hän käänsi avainta hiljaa sisäoven lukossa ja työnsi oven auki. Hän pysähtyi porstuaan, otti

kepin virkaa toimittavan katajaisen talikonvarren käteensä, mutta vaihtoi sen tehdasvalmisteiseen kaupunki-keppiinsä, laski senkin pois ja valitsi eteisen työvälineistä viikatteen. Hän pisti sen vielä hetkeksi nojaamaan seinään, silotteli hiuksensa, kiinnitti hiusneulan paremmin, vuoli otsahiukset tarkasti korvien taakse, tarttui viikatteen uudelleen, siirsi kangen ulko-oven edestä pois, avasi lukon ja astui pihalle.

Mytty makasi samassa paikassa pihakoivujen alla. Aliide meni lähemmäs pitäen silmänsä mytyssä, mutta tarkkailleen samalla näkyisikö muita. Mytty oli tyttö. Rapainen, repaleinen ja suttuinen, mutta tyttö kuitenkin. Täysin tuntematon tyttö. Lihaa ja verta oleva ihminen, ei mikään taivaalta lähetetty merkki tulevaisuuden suunnasta. Revenneissä kynsissä oli punaisen lakan riekaleita. Poskille oli valunut raitoina silmäväriä ja puoliksi oienneita kiharoita, hiuslakka näkyi niissä pieninä palloina ja niihin oli liimautunut jokunen hopeapajun lehti. Karheaksi vaalennetun tukan tyvestä tunki rasvaista, tummaa hiusta. Lian alla iho oli kuitenkin kuin ylikypsän valkean kuu- laan poski, kuivasta alahuulesta oli revennyt ihoriekaleita, huuli niiden välistä pullotti tomaatinpunaisena, luonnotoman kirkkaana ja verevänä ja sai lian näyttämään kalvolta, joka pitäisi pyyhkäistä pois kuin kylmässä seiseen omenan vahapinta. Violetti väri oli kasaantunut luomien poimuihin, ja mustissa, läpikuultavissa sukkahousuissa juoksi silmäpakoja. Niissä ei ollut polvipusseja, neulos oli tiivistä ja hyvää. Länsimaiset ilman muuta. Neulos läikehti ravasta huolimatta. Toisen jalan kenkä oli tipahta-

nut maahan. Se oli aamutossu, jonka flanellivuori oli kulunut harmaan nyppyiseksi ja kantapään kohdalta puhki. Reunan kanttaukseen oli kiinnitetty koirankorville kääntynyt koriste: siksakreunaista keionahkaa ja pari nikkalattua niittiä. Aliidella oli ollut samanlaiset. Koriste oli ollut uutena vaaleanruskea ja lempeä, vuori pehmoisen vaaleanpunainen kuin puhtaan possun kylki. Tossu oli neuvostovalmisteinen. Mekko? Länsimainen. Trikoo oli liian hyvää ollakseen heiltä päin. Eikä tuollaisia voita saanut muualta kuin lännestä. Kun Talvi oli viimeksi tullut käymään Suomesta, hänellä oli ollut sellainen, patella-tyttö. Tytär oli sanonut, että se oli muotia, ja muotiasiat tytär sentään tiesi. Aino oli saanut vastaavanlaisen kirkon apupaketista, vaikka ei sillä mitään käyttöä hänelle ollut, mutta kun ilmaiseksi sai – suomalaisilla oli varaa heittää uusiakin vaatteita keräykseen. Lisäksi paketissa oli ollut tuulitakki ja teepaitoja, kohta pitäisi mennä hakemaan lisää. Tytön mekko tosin oli liian komea ollakseen apupaketista. Eikä tyttö ollut tšekäläisiä.

Pään vieressä oli taskulamppu. Ja kurainen kartta.

Suu oli raollaan, kumartuessaan lähemmäs Aliide näki tytön hampaat. Ne olivat liian valkoiset. Valkoisten hampaiden seassa oli pitkä rivi harmaita paikkoja.

Luomien alla silmät liikkuiivat kuin elohiiret.

Aliide tökkäisi tyttöä viikatteen perällä, mutta liikettä ei tapahtunut. Huhuilu ei saanut tytön luomia värähtämään, eikä nipistely. Aliide haki sadevettä jalkojenpesuvedistä ja pirskotteli sitä tytön päälle. Tyttö käpristyi sikiöasentoon vetäen kätensä pänsä peitoksi. Hänen suunsa avautui huutoon, mutta sieltä lähti vain kuiskauksia:

– Ei. Ei vettä. Ei enää.

Kuiskausten jälkeen tytön silmät rävähtivät auki ja hän sinkosi istumaan. Aliide siirtyi varmuuden vuoksi kauemmas. Tytön suu jäi auki. Ääntä siitä ei lähtenyt. Tyttö tuijotti Aliideen päin, mutta pillastunut katse ei kohdistunut häneen. Se ei kohdistunut mihinkään. Aliide jatkoi vaakuuttelua, ettei ollut mitään hätää, käytti samaa tyynnyttelevää ääntä kuin levottomille kotieläimille. Tytön katseeseen ei tullut ymmärrystä, mutta avonaisena ammotavassa suussa oli jotain tuttua. Ei tytössä itsessään, vaan siinä, miten hän käyttäytyi, miten vahamaisen ihon alla väreili ilmeitä, jotka eivät päässeet pintaan asti, ja siinä, miten hänen ruumiinsa oli valpas huolimatta tyhjistä katsannosta. Lääkärinä tyttö tarvitsi, se oli selvä. Aliide ei itse halunnut alkaa hoivata tuntematonta, noin epämääräisen oloista, joten hän ehdotti lääkärin soittoa paikalle.

– Ei!

Ääni kuulosti varmalta, vaikka katse pysyi yhä harhailevana. Kirkkaisua seurasi tauko ja äkkiä toisissaan kiinni olevia sanoja siitä, että hän ei ole tehnyt mitään, ettei hänen takiaan tarvitse kutsua ketään. Sanat tökkivät toisiaan, alut takertuivat sananloppuihin, korostus oli venäläinen.

Tyttö oli venäläinen, Viroa puhuva venäläinen.

Aliide siirtyi vielä kauemmas.

Aliiden pitäisi hankkia uusi koira. Tai kaksi.

Viikatteen vastateroitettu terä kiilsi, vaikka sateen tylpistämä valo oli harmaa.

Aliiden ylähuuleen nousi hikeä.

Tytön katse alkoi tarkentua, ensin maahan, piharatamon lehteen, sitten toiseen, hitaasti kauemmas kukkapenkin reunakiveen, vesipumppuun, vatiin pumpun alla. Katse palasi takaisin tytön omaan syliin, siirtyi käsiin, pysähtyi niihin, liukui Aliiden viikatteen tyveen, mutta ei nousut siitä ylemmäs, vaan palasi takaisin omiin kämmeniin, kädenselän naarmuihin, röpelöisiin kynsiin. Tyttö tuntui tarkastavan ruumiinsa jäsenet, ehkä hän laskei ne, käsivarsi ja ranne ja kämmen, kaikki sormet paikoillaan, toinen käsi kävi läpi saman, sitten tossuttoman jalan varpaat, jalkaterä, nilkka, sääri, polvi, reisi. Katse ei siirtynyt lantioon, vaan äkkiä toiseen jalkaterään ja tossuun. Tyttö ojensi käntensä tossua kohti, otti sen hitaasti ja pisti jalkaansa. Tossu litsahti. Tyttö veti jalkateränsä tossun mukana luokseen ja tunnusteli hitaasti nilkkaansa, ei niin kuten ihminen joka epäilee nilkkansa olevan nyrjähtänyt tai poikki, vaan kuten ihminen joka ei muista, minkä muotoinen nilkka ylipäänsä on, tai kuten vierasta tunnusteleva sokea. Lopulta hän onnistui nousemaan, mutta ei katsonut vieläkään Aliidea kasvoihin, vaan kohottauduttuaan jalkojensa varaan kosketti hiuksiaan ja pyyhki niitä kohti kasvoja, vaikka ne olivat kosteat ja niljaisennäköiset, veti hiuksiaan eteensä kuin autiotalon repaleisia verhoja, joilla ei ole elämää peitettävänä.

Aliide puristi viikatetta. Ehkä tyttö oli hullu. Ehkä karannut jostakin. Mistä hän tiesi. Ehkä tyttö oli vain sekaisin, ehkä jotain oli tapahtunut ja tyttö oli siksi tuollainen. Tai ehkä tyttö oli sittenkin venäläisen varasliigan syötti.

Tyttö rajasi itsensä istumaan penkille, pihakoivujen alle. Tuuli huljutti oksia tytön päälle, mutta hän ei väistä-

nyt niitä, vaikka säpsähteli kasvoilleen läpsähteleviä lehtiä.

– Siirry kauemmas niistä oksista.

Hämmästyksensä häikäsi tytön poskilla. Hämmästyksensä, johon sekoittui jotain muuta – hän näytti muistavan jotakin. Että kasvoja piiskaavia lehtiä saa väistää? Aliide siristeli silmiään. Hullu.

Tyttö nihkutti itseään kauemmas oksista. Sormet taakertuivat penkin reunoihin kuin hän yrittäisi estää itseään putoamasta. Käden vieressä lepäsi kovasin. Toivottavasti tyttö ei ollut sellainen, joka suuttuisi helposti ja alkaisi heitellä kivillä ja kovasimilla. Ehkä tyttöä ei pitäisi hermostuttaa. Piti varoa.

– Että mistä sitä oikein on tultu tänne?

Tyttö aukoi suutaan muutaman kerran ennen kuin sieltä lähti puhetta, hapuilevia lauseita Tallinnasta ja autosta. Sanat sattuivat toisiinsa, kuten aiemminkin, vetäytyivät yhteen väärissä paikoissa, liittoutuivat ennen aikojaan, alkoivat kutittaa oudosti Aliiden korvissa. Se ei johtunut tytön sanoista eikä venäläisestä aksentista, vaan jostain muusta, tytön virossa oli muutakin outoa. Vaikka tyttö itse kuului nuorine likaisine lihoineen tähän päivään, hänen lauseensa olivat kankeita ja tulivat haurastuneiden papereiden ja homeisten, kuvista tyhjennettyjen albumeiden maailmasta. Aliide otti hiusneulan päästään ja työnsi sen korvakäytävään, pyöritti hiusneulaa, otti sen pois ja kiinnitti sen takaisin hiuksiinsa. Kutina jäi. Aliidella välähti: tyttö ei ollut edes mistään lähiseuduilta, ei ehkä koko maasta. Mutta kuka muualta tuleva osaisi tällaisen provinssin kieltä? Kylän apupappi oli viroa puhuva suomalainen. Hän oli opiskellut kieltä tultuaan tänne

papiksi, ja hyvin sitä osasikin, kaikki saarnat ja muistosanat kirjoitti viroksi, eikä virolaisten omaa pappipulaa enää edes muistettu valitella. Mutta tytön virossa oli jokin muu sävy, jokin vanhempi, koinen ja kellastunut. Siinä oli jollakin kummalla tavalla kuolleen katku.

Hitaista lauseista kävi selväksi, että tyttö oli ollut matkalla Tallinnaan autolla illalla jonkun kanssa ja sen jonkun kanssa oli tullut riitaa ja se joku oli lyönyt tyttöä ja tyttö oli lähtenyt karkuun.

– Ketkä me? Aliide vihdoin kysyi.

Tyttö liikkui jälleen huuliaan hetken ennen kuin takelteli, että hän oli ollut matkalla miehensä kanssa.

Miehensä? Oliko työllä aviomies? Vai oliko tyttö sitenkin varkaiden syötti? Syötiksi tyttö oli kumman sekava. Vai oliko tarkoitus, että hän herättäisi myötätuntoa? Että kukaan ei kehtaisi käännäyttää oveltaan tuossa kunnossa olevaa tyttölasta? Olivatko varkaat hänen tavaroidensa perään vai metsän? Kaikki puu vietiin länteen eikä Aliiden oma oikeusprosessi maan palauttamisesta ollut lähellekään päättymistä, vaikka ei sen kanssa mitään ongelmia pitäisi olla. Kylältä vanha Mihkel oli joutunut oikeuteen, kun hän oli ampunut metsäänsä kaatamaan tulleita miehiä. Ei Mihkel siitä paljon ollut saanut, tuomioistuin oli ymmärtänyt yskän. Mihkelin oikeusprosessi maan takaisin saamiseksi oli ollut vielä kesken ja yhtäkkiä suomalaiset metsäkoneet olivat ilmestyneet kaatamaan hänen puitaan. Poliisikaan ei ollut puuttunut asiaan ja miten se edes olisi voinut suojella yhden miehen metsää yötä myöten, varsinkin kun mies ei edes virallisesti vielä omistanut metsäänsä. Metsää oli vain hävinnyt ja lopulta Mihkel oli

ampunut muutaman varkaan. Tässä maassa ja tässä ajassa kaikki oli mahdollista, mutta Mihkelin metsästä ei puita enää kaadettu luvatta.

Kylän koirat alkoivat haukkua, tyttö hätkähti, yritti kurkistella verkkoaidan läpi tielle, mutta ei vilkaissutkaan metsään päin.

– Ketkä me? Aliide toisti.

Tyttö nuolaisi huuliaan, pälyili Aliidea ja verkkoaitaa ja alkoi kömpelöin liikkein kääriä hihojaan, sen hän teki kuntoonsa ja puheeseensa nähden notkeasti. Hihojen alta paljastuivat kirjavat käsivarret ja tyttö ojensi niitä Aliideen päin kuin todisteena sanoilleen ja samalla käänsi omaa päätään aitaan päin, piiloon.

Aliidea puistatti. Kyllä, tyttö yritti vedota myötätuntoon, ehkä se halusi sisälle taloon ja nähdä, löytyikö sieltä jotain varastettavaa. Mustelmat olivat kuitenkin aitoja. Silti Aliide sanoi:

– Näyttävät vanhoilta. Vanhoja mustelmia.

Jälkien tuoreus ja verevyys oli saanut hien kohoamaan uudelleen Aliiden ylähuuleen. Mustelmat peitetään ja ollaan hiljaa. Niin on aina tehty. Ehkä tyttö huomasi Aliiden vaivaantuneisuuden, sillä hän veti äkillisin, nykivin liikkein kangasta ruhjeittensa peitoksi ikään kuin olisi vasta nyt käsittänyt hävetä paljasteluaan ja sanoi kiivaasti aitaan päin, että oli ollut pimeää eikä hän ollut tiennyt missä oli, hän oli vain juossut ja juossut. Rikkonaiset lauseet päättyivät siihen, että tyttö vakuutti olevansa jo lähdössä pois. Hän ei jäisi häiritsemään Aliidea.

– Odotat siinä. Tuon Palderjania ja vettä, Aliide sanoi ja lähti kohti taloa, vilkaisi vielä ovelta tyttöä, joka kyyhötti

liikkumatta penkillä. Tyttö pelkäsi oikeasti. Pelko haisi hänestä pitkälle. Aliide huomasi alkaneensa hengittää suun kautta. Jos tyttö oli syötti, hän pelkäsi henkilöä, joka tytön tänne lähetti. Ehkä oli syytäkin, ehkä hänenkin pitäisi, ehkä pitäisi tulkita tytön tärisyvät kädet merkiksi lukita ovi ja jäädä sisälle, pitää tyttö ulkona, menkööt minne menee, kunhan menee pois, kunhan jättää hänet rauhaan, vanhan ihmisen. Kunhan ei jää levittämään tänne pelon iljettävää, tuttua hajua. Ehkä liikkeellä oli jokin kopla, joka oli kairaamassa kaikkia taloja läpi? Ehkä pitäisi soitella ja kysellä? Vai oliko tyttö tullut varta vasten hänen taloonsa? Oliko joku kuullut, että hänen Talvinsa oli tulossa Suomesta käymään? Mutta eihän se nyt enää ollut niin iso juttu kuin ennen.

Keittiössä Aliide kauhaisi vettä kolpakkoon ja tiputti veden sekaan Palderjan-tippoja. Tyttö näkyi ikkunasta, ei ollut liikahtanutkaan. Aliide otti itse valeriaanan lisäksi lusikallisen omaa sydänlääkettään, vaikka ei ollut ruoka-aika, palasi pihalle ja ojensi kolpakon. Tyttö tarttui siihen, nuuskutteli sitä tarkkaan, laski maahan, työnsi sen kumoon ja jäi tuijottamaan sisällön valumista maahan. Aliide tunsu ärtyvänsä. – Eikö vesi kelpaa.

Tyttö vakuutti päinvastaista, mutta halusi tietää, mitä Aliide oli pistänyt siihen.

– Valeriaanaa vain.

Tyttö ei sanonut mitään.

– Onko minulla jokin erityinen syy valehdella?

Tyttö vilkaisi Aliidea kohti. Ilmeessä oli jotain kieroä. Se vaivasi Aliidea, mutta hän haki silti keittiöstä täyden vesikolpakon ja Palderjan-pullon, antoi ne tytölle, joka

vettä haisteltuaan vakuuttui sen olevan vain vettä, näytti tunnistavan Palderjaninkin ja tipautti veteen muutaman pisaran. Aliidea ärsytti. Härnäsiikö tyttö? Ehkä tyttö yksinkertaisesti oli hullu. Karannut sairaalasta. Aliide muisti Koluverestä irti päässeen naisen, joka oli ilmaispaketista saadussa iltapuvussa ja kengittä koikkelehtinut kylällä sylkien tuntemattomien vastaantulijoiden päälle.

– Joko vesi kelpaa?

Neste valui tytön leukaa pitkin liian ahnaista kulauksista.

– Äsken yritin herätellä ja huusit vain, että ei vettä.

Tyttö ei ilmiselvästi muistanut asiaa, mutta hänen aiempi parkaisunsa oli jäänyt kaikumaan Aliiden päähän, heijastui kallon toiselta puolelta toiselle, pyöri edestakaisin ja kutsui luokseen jotain paljon vanhempaa. Ihmisestä lähtee yllättävän samanlainen ääni, kun hänen päänsä on pistetty tarpeeksi monta kertaa veden alle. Tytön äänessä oli ollut se tietty sävy. Siinä kuului pärskähdyksiä, ilman loppuminen ja epätoivo. Aliiden kättä pakotti. Jomotus tuli halusta läimäyttää tyttöä. Ole hiljaa. Häivy. Mene pois. Tai ehkä Aliide erehtyi. Ehkä tyttö oli vain joskus ollut hukkua uimaretkellä, ehkä hän pelkäsi vettä siksi. Ehkä Aliiden oma pää teki tepposia, yhdisteli asioita, joissa ei ollut mitään yhdistettävää. Ehkä tytön kellastunut ja ajan syövä kieli oli saanut hänet kuvittelemaan omiaan.

– Nälkä? Onko sinun nälkä?

Tyttö näytti siltä kuin ei olisi ymmärtänyt kysymystä tai häneltä ei olisi ikinä kysytty samaa.

– Odotat siinä, Aliide määräsi ja meni uudestaan sisälle ja sulki oven perässään. Kohta hän palasi mukanaan

tummaa leipää ja voilautanen. Voin suhteen hän oli epäroinyt hetken, mutta oli kuitenkin ottanut lautasen mukaan. Ei voi sentään niin tiukassa ollut, etteikö siitä pientä nokareta tytölle liennyt. Hyvä syötti, tosiaan, tehosi hänen kaltaiseen kaiken nähneeseenkin näin helposti. Pakotus Aliiden kädessä levisi olkapäähän. Hän oli puristanut voilautasta liian kovaa hillitäkseen haluaan lyödä.

Ravan tahrима kartta ei ollut enää nurmella. Tyttö oli kaiketi pistänyt sen taskuunsa.

Ensimmäinen leipäviipale hävisi tytön suuhun kokonaisena. Vasta kolmannelle hän maltoi laittaa voita, mutta teki senkin hätäisesti, tökkäsi keon keskelle viipalletta ja taittoi leipäpalan toisen puolen sen päälle, painoi palaset yhteen niin että voi levisi niiden välissä ja haukkasi. Varis raakkui veräjällä, koirat haukkuivat kylällä, mutta tyttö keskittyi leipään niin, etteivät äänet saaneet häntä säpsähtelemään kuten aikaisemmin. Aliide huomasi kallossiensa loistavan kuin hyvin kiillotetut saappaat. Märästä ruohosta nousi kosteutta jalkoihin.

– Mitäs nyt sitten? Se sinun miehesi. Onko se peräsäsi? Aliide kysyi tarkkaillen tytön syömistä. Nälkä oli aitoa. Mutta tuo pelko. Pelkäsikö tyttö vain miestään?

– On se perässä. Mieheni.

– Soitanko vaikka äidillesi, että tulee hakemaan sinut? Tai että tietää, missä olet.

Tyttö pudisti päätään.

– No, jollekin ystävälle sitten. Tai jollekin perheestä.

Taas tyttö pudisti päätään, jopa kiivaammin kuin aikaisemmin.

– No jollekin joka ei kerro miehellesi, missä olet.

Uusia pään pudisteluja. Likainen tukka heilahti pois kasvoilta. Tyttö suki sitä takaisin ja näytti enemmän täysipäiseltä kuin hullulta, huolimatta jatkuvasta säpsimisestään. Silmistä puuttui hullun kiilto, vaikka katse oli koko ajan altakulmainen ja vino.

– Minäkään en voi viedä sinua minnekään. Ei täällä ole bensiiniä, vaikka auto olisi. Linja-auto saattaa kulkea kylältä kerran päivässä, mutta se ei ole varmaa.

Tyttö vakuutti lähtevänsä ihan kohta.

– Minne sinä lähtisit? Miehesi luo?

– No en!

– Minne sitten?

Tytön toinen tohveli tökki penkin edessä olevan kukkapenkin kiveä, leuka oli miltei rinnassa kiinni.

– Zara.

Aliide hämmästyi. Oli siinäkin esittely.

– Aliide Truu.

Tyttö lakkasi tökkimästä kiveä. Hänen kätensä olivat syömisen jälkeen puristuneet takaisin penkin laiduille, nyt ne irtosivat. Pää nousi hieman.

– Hauska tutustua.

Sofi Oksanen

Puhdistus

ALIIDE TRUU elää yksin talossaan Viron maaseudulla, kunnes eräänä päivänä nuori Zara löytyy hänen pihaltaan. Naisten kohtaloista kehkeytyy väkevä tarina vallasta ja alistamisesta, intohimosta, petoksesta ja sovituksesta.

Sofi Oksanen (s. 1977) *Puhdistuksesta* tuli nopeasti sensaatio: se on ilmestynyt yli 40 maassa, voittanut merkittäviä kirjallisuuspalkintoja ja saanut miljoonia lukijoita.

www.wsoy.fi 82.2 ISBN 978-951-0-42544-2

KANNEN MAALAUUS (sekatekniikka) Anna Tuori

